Bibliothek der
k. k. techn. Hochschule
Graz

GORINCHEM.

2.

SLUIZEN.

	Wijdte in den dag. M.	Diepte slagbalk bereek A.P. M.	Schutlengte. M.
in den noorder Lekdijk.			
A. *Rolafsluis bij Jaarsveld, molensluis van de polders Wiel en Vogelzang*, 1 *vloeddeur*	2.30	÷ 0.49	
B. *Duikersluis in den IJsseldam van het Klaphek*, 1 *schuif*	1.20	÷ 0.18	
C. *Groote schutsluis te Vreeswijk tusschen de Lek en den Vaartschen Rijn*, 3 *waterkeeringen door 2 schutkolken gescheiden:*			
bovenste waterkeering, 1 *paar puntdeuren*	8.05	÷ 0.37	76.70
tweede » 1 » »	8.20	÷ 1.03	87.30
derde » 1 » »	8.20	÷ 1.76	
D. *Hulpschutsluis te Vreeswijk tusschen de Lek en den Vaartschen Rijn, bestaande uit* 4 *waterkeeringen door 2 schutkolken gescheiden.*			
bovenste waterkeering, 1 *paar puntdeuren* . . . . } *middelste* » 1 » *waaijerdeuren* . . . }	4.75	0.60	21.10
derde » 1 » *puntdeuren* . . . . } *vierde* » 1 *rei schotbalken (voor waterverdeeling)*	4.75	÷ 1.10	54.30
	4.98	÷ 1.10	
E. *Inlaatduiker voor de Toorngracht te Honswijk met* 3 *schuiven*	0.45	0.385	
F. *Inundatiesluis te Honswijk met* 2 *openingen, elk met* 1 *paar deuren*	6.00	0.38	
in den zuider Lekdijk.			
G. *Inlaatduiker te Ameide*, 1 *schuif*	0.52	0.20	
H. *Uitwateringsluis van de Vijfheerenlanden*, 1 *paar puntdeuren*	5.49	÷ 1.05	
I. *Wilhelminasluis te Vianen, schutsluis voor het Zederikkanaal, bestaande uit* 3 *afzonderlijke waterkeeringen door* 2 *schutkolken gescheiden.*			
bovenste waterkeering, 1 *paar hooge puntd.*	8.35	÷ 0.80	57.00
tweede » 1 » »	8.35	÷ 2.00	107.00
derde » 1 » »	8.25	÷ 2.25	
Sluizen gelegen in binnenwateren.			
K. *Schutsluis aan den Doorslag, tusschen den Vaartschen Rijn en den gekanaliseerden Hollandschen IJssel, met* 2 *paar puntdeuren naar den Vaartschen Rijn gekeerd; bovenslagdorpel (Rijnzijde)*	5.95	÷ 1.32	48.75
benedenslagdorpel (IJsselzijde)		÷ 1.61	
L. *Schutsluis en uitw. sluis tusschen den Engen IJssel (boezem gekanal. IJssel en de Lopikkervaart)*	3.60	÷ 0.90	22.50

RIVIERWATERKEERINGEN.

De waterkeering langs den regter oever van de rivier den Neder-Rijn en Lek is van Amerongen tot het klaphek (beneden Vreeswijk) in onderhoud bij het Hoogheemraadschap van den Lekdijk bovendams en van het Klaphek tot Schoonhoven bij het Hoogheemraadschap van den Lekdijk benedendams en den IJsseldam.

Langs den linker oever van de Lek wordt de waterkeering van af de aansluiting aan den Diefdijk tot de sluis boven Ameide onderhouden door het Hoogheemraadschap van de Vijfheerenlanden; van af die sluis benedenwaarts wordt de waterkeering onderhouden door het Hoogheemraadschap van den Alblasserwaard met Arkel beneden de Zouwe.

De Diefdijk dient om met den Meerndijk, de keersluizen te Asperen en den Zuider-Lingedijk van Asperen tot Gorinchem het inundatiewater te keren bij doorbraken bovenwaarts in de Waal-, Rijn- of Lekdijken. (Zie voor het onderhoud van die werken de beschrijving hieronder van de Vijfheerenlanden.)

KANALEN.

DE KEULSCHE VAART.

Deze vaart, de verbinding te water van Amsterdam met de rivier de Lek, volgt, van Amsterdam uitgaande, den Amstel tot aan den Oaval, vervolgens de ringsloot van de Dienermeer en de Weespertrekvaart tot de schutsluis te Weesp; voorts de Vecht, waarin twee afsnijdingen de Nieuwe Vecht of Reevaart en de afsnijding bij het huis De Nes, tot de Weerdsluis te Utrecht; en eindelijk de Vaartsche Rijn tot Vreeswijk.

Lengte van de Amstelsluizen te Amsterdam tot Weesp. . . .	13145	*meter,*
van daar tot de Weerdsluis te Utrecht.	33200	»
en van Utrecht tot de sluis te Vreeswijk	11580	»
te zamen	58225	*meter.*

De vaart tusschen Amsterdam en Utrecht wordt gehouden op een diepte van — 2.60, en de Vaartsche Rijn tusschen Utrecht en Vreeswijk op eene diepte van — 1.76.

HET ZEDERIKKANAAL.

Dit kanaal is de verlenging van de Keulsche vaart tot de rivier de Merwe te Gorinchem. Het is aangelegd in 1825, zooveel tot verbetering der waterlozing van de Vijfheerenlanden als voor de groote binnenlandsche scheepvaart.

Het bestaat uit 2 *deelen.*

1°. *het kanaalpand van Vianen tot de sluis aan den Arkelschendam, diep — 1.75, lang 19000 meter;*

2°. *het gedeelte van de Linge van af den Arkelschen dam tot de sluis aan de Merwe te Gorinchem, diep — 1.70, lang 4750 meter.*

POLDERS, ENZ.

Polders of Waterschappen. (*In de provincie Utrecht worden de polders waterschappen genoemd.*)

Op de kaart is de waterstaatkundige toestand geteekend. De administratieve indeeling is boven de kaart omschreven.

Grootwaterschap van Woerden.
(*Zie Utrecht* 1. 3 *of* 4.)

Hoogheemraadschap van den Lekdijk bovendams.

Dit Hoogheemraadschap heeft uitsluitend een waterkeerend karakter. Het is alleen een Dijkscollegie. De inwendige toestand der landen binnen zijne grenzen gelegen is eene zaak, die geheel buiten de bemoeijingen van dit Hoogheemraadschap ligt.

De zorg voor het beheer en het onderhoud van den Noorder Lekdijk van Amerongen tot het Klaphek met eenige daarbij behoorende oeverwerken is aan dit Hoogheemraadschap opgedragen.

De voornaamste sluizen in dit dijkvak gelegen, zijn niet bij het Collegie in beheer en onderhoud.

Het tegenwoordige reglement van bestuur is goedgekeurd bij Koninklijk besluit van 23 *Augustus* 1856, *n°.* 77.

Hoogheemraadschap van den Lekdijk benedendams en den IJsseldam.
(*Zie Gorinchem* 1.)

Hoogh. van den Alblasserwaard met Arkel beneden de Zouwe.
(*Zie Gorinchem* 1.)

Waterschap de Overwaard.
(*Zie Gorinchem* 1.)

Hoogheemraadschap van de Vijfheerenlanden.

Zie voor de polders, die tot het Hoogheemraadschap behooren de opgaven boven de kaart.

Bij het Hoogheemraadschap zijn in onderhoud de rivierdijken met de verdedigingsmiddelen, de Zederikboezem (met uitzondering van het Zederikkanaal) en de sluis te Ameide.

Het heeft toezigt op de dijken, sluizen en alle waterkeerende werken, behoorende tot den algemeenen waterstaat van het Hoogheemraadschap, op de boezems die aan twee of meer waterschappen gemeen zijn, het peilmalen enz.

Buitendien heeft het eenigermate toezigt over de huishoudelijke belangen van elken in het Hoogheemraadschap gelegen polder.

Het onderhoud en beheer van den Diefdijk, den Meerndijk en den Zuider-Lingedijk en de daartoe behoorende werken is opgedragen aan eene commissie voor gemeene belangen, zamengesteld uit de besturen van het Hoogheemraadschap van den Alblasserwaard met Arkel beneden de Zouwe en van de Vijfheerenlanden.

Het tegenwoordige reglement van bestuur is goedgekeurd bij Koninklijk besluit van 23 *December* 1862, *n°.* 83.

Men vindt in een brief van 1284 *gewag gemaakt van een gemeenschappelijk collegie tot regeling van het polderwater op de Zederik en van daar op de rivier de Linge aan den Arkelschen dam, waarschijnlijk was dit tevens een gemeenschappelijk dijksbestuur.*

Waterschap Heycop genaamd de Lange Vliet.

Zie voor de polders, die tot het waterschap behooren, de opgaven boven de kaart.

Dit waterschap ontleent zijn oorsprong aan een bij open brief van Floris van Wevelichhoven in 1385 *aan eenige landen bezitten den Leydschen Rijn gegeven vergunning tot het graven van een watergang naar de Vecht.*

Met het inwendig beheer der waterschappen, die op de Vliet uitmalen, heeft het bestuur van dit waterschap niets te doen, behalve met dat van die waterschappen bezuiden den Leydschen Rijn, welke door de Heycopper molens bemalen worden; daarop heeft het waterschap eenig toezigt. Verder is het belast met het onderhoud en beheer van de 4 *Heycopper molens, eenige molenvlieten, eenige waterkeeringen van gemeenschappelijk belang, enkele bruggen en de Vliet met hare uitwaterende sluizen, behalve de schutsluis te Breukelen. Ook heeft het toezigt op de met de Vliet gemeen liggende vaarten de Kerkgracht, de Aa en de Stadswetering.*

De voor den boezem vastgestelde maalpeilen gelden voor alle daarop uitslaande

POLDERS OF WATERSCHAPPEN DIE GEHEEL OF GEDEELTELIJK OP DE KAART VOORKOMEN.

Administrative indeeling.

GROOTWATERSCHAP VAN WOERDEN.

Utrecht.

Waterschap Noord Linschoten.
» *Snebrewaard en Zuid-Linschoten.* (*Bestaande uit een hoog en een laag gedeelte.*)
» *Schagen en den Engh.*

WATERSCHAP HEIJCOP GENAAMD DE LANGE VLIET.

Waterschap IJsselveld. (*Bestaande uit twee gedeelten:* 1. *het gedeelte van den waterstaatkundigen polder Ouden Rijn, gelegen benoiden de IJsselvetering;* 2. *een gedeelte hooge grond tusschen den IJssel en den Raal- of IJsselzijde*). *Dit waterschap behoort onder het beheer der Vijf polders onder IJsselstein.*

Waterschap het Nederveld. (*Bestaande uit vier waterstaatkundige polders, waarvan op dit blad voorkomen:* 1. *het Oostelijk deel van het waterschap;* 2. *het gedeelte van den waterstaatkundigen polder Ouden Rijn, begrepen tusschen de IJsloudsche en de IJsselvetering*)

WATERSCHAPPEN NIET TOT EEN HOOFDWATERSCHAP VEREENIGD.

Utrecht.

Waterschap Willescop, Kort Heeswijk en Blokland.

Waterschap Heeswijk.
» *Rateles.* (*Ligt gemeen met polder Benschop.*)
» *Hoenkoop.*
» *Polsbroek.*
» *Benschop.*
» *Lopik, Lopikerkapel en Zevenhoven.*
» *Cabauw*
» *Willige Langerak.*
» *Graaf, Vogelzang, Wiel en Vijfhoeven.*
(*Bestaande uit de vier waterstaatk. polders van die namen*).

Waterschap Batuwe.
» *Over Oudland.*
» *Hooge Biezen.*
» *Broek en Lage Biezen.*
» *Neder Oudland.*
} *behoorende onder het bestuur der Vijf polders onder IJsselstein.*

Geinwaterschap (boezemland.)

De Bossenwaard (buitenpolder.)

Waterschap Zandveld.
» *Oude Gein.*
» *de Wiers.*
» *Klein Vuylcop.*
» *De Knoest.*
» *Groot Vuylcop.*
» *Wulven.*
» *Vechter en Oud Wulverbroek.* (*Bevattende voorsamelijk het stroomgebied van de Oudwulvensche wetering.*)

Waterschap Het Overeind. (*Vrij afwaterend land met drie kleine polders, waarvan er een op dit blad voorkomt.*)

Waterschap Schalk, Blokhoven en Biester. (*Bevattende voor zoover dit blad betreft:* 1°. *de polder de Geer,* 2°. *Rietveld, vrij afwaterend land,* 3°. *polder Blokhoven.*)

Tull en 't Waal. (*Omvattende het boezemland tusschen de Waalvetering en den Lekdijk met het daarin gelegen kleine polderdeltje, en het waterschap Buitendijks* (*Houswijker waarden*))

HOOGHEEMRAADSCHAP VAN DEN ALBLASSERWAARD MET ARKEL BENEDEN DE ZOUWE.

Zuidholland.

WATERSCHAP DE OVERWAARD.

Polder Langerak.

Vereenigde polders Middelbroek, Ameide en Tienhoven (Tienhovensche polder, Aakstervеld, Zevenhovensche polder, Meerkerksbroek.)

Polder Noordzijde van Noordeloos. (*Ligt gemeen met polder Oud Goudriaan.*)

BUITENPOLDERS.

Koekkoeksche waard.

HOOGHEEMRAADSCHAP VAN DE VIJFHEERENLANDEN.

Zuidholland.

Polder Achthoven.

Polder Lakerveld.

Polder Lezmond (Kortenhoven, Vijfhoeven, de Nes, Scharperswijk.

Polder Middelloop.

Polder Hoog Middelkoop, enz.

Polder Over Heikop en Over Boeikop. (*vormende twee waterstaatkundige deelen van die namen.*)

Polder Neder Heikop en Neder Boeikop. (*Bestaande uit de twee waterstaatkundige deelen van die namen.*)

Polder Oud en Nieuw Schaijk en Kortgerecht (*Bestaande uit drie waterstaatkundige deelen, waarvan er slechts één op dit blad voorkomt.*)

Polders onder Everdingen, bestaande uit de polders Everdingen, Overzijderveld, Nederzijderveld, Bolgerij, Autena of Vierhoeven en Gouwenes (*Vormende de waterstaatkundige polders Nederzijderveld, Overzijderveld, het deel van den Bolgerijen polder beoosten de Groene kade, een klein oostelijk deel van polder Autena en het deel van de Bizenpolder beoosten de Laan.*)

Polder Tienhoven. (*ligt gemeen met polder Autena.*)

Polders Vianen, Bloemendaal en Ganzenkamp, de Biezen, Autena en Bolgerijen. (*Bestaande uit de waterstaatk. polders: Ganzenkamp en Bloemendaal, Bolgerijen beoosten de de Groene kade, Autena voor het grootste westelijk deel, Vianen, Biezenpolder voor het gedeelte beoosten het Zederik-kanaal en voor een smalle strook beoosten hiervan gelegen, polder onder Hagestein voor het westelijk deel en de stad Vianen.*)

Polders onder Hagestein:
A. 1. *de Nes.*
2. *de Hoogewaard of het Hoogeland*
3. *het Dorp.*
4. *de Groote Hagen*
5. *Overhoeven.*
6. *Nederhoeven.*

B. 1. *de Biezen onder Hagestein.*
2. *den Eng.*
3. *het Mafit.*
4. *de Gouwenes onder Hagestein.*
(*Bestaande uit de waterstaatkundige polders:* 1. *de Biezenpolder met uitzondering der deelen behoorende tot de polders onder Vianen en Everdingen,* 2. *polders onder Hagestein met uitzondering van de smalle strook behoorende tot de polders onder Vianen.*)

BUITENPOLDERS.

Zuidholland.

Kersbergerwaard.

Eendragtspolder.

Middelwaard.

Polder de Goilberdinger en Everdingerwaarden. (*gedeeltelijk in Gelderland.*)

Gelderland.

POLDERDISTRIKT CULENBORG.

Culenborg met onderhoorige landen en Goilberdingen. (*waarvan alleen op dit blad voorkomt de waterstaatkundige polder Tienhoven, Goilberdingen enz.*)

GEHEEL OP ZICH ZELF STAANDE POLDERS.

Acquoysche polder. (*Bestaande uit twee waterstaatkundige deelen:* 1. *de Lage polder,* 2. *het Hooge veld, waarvan alleen de eerste op dit blad voorkomt.*)

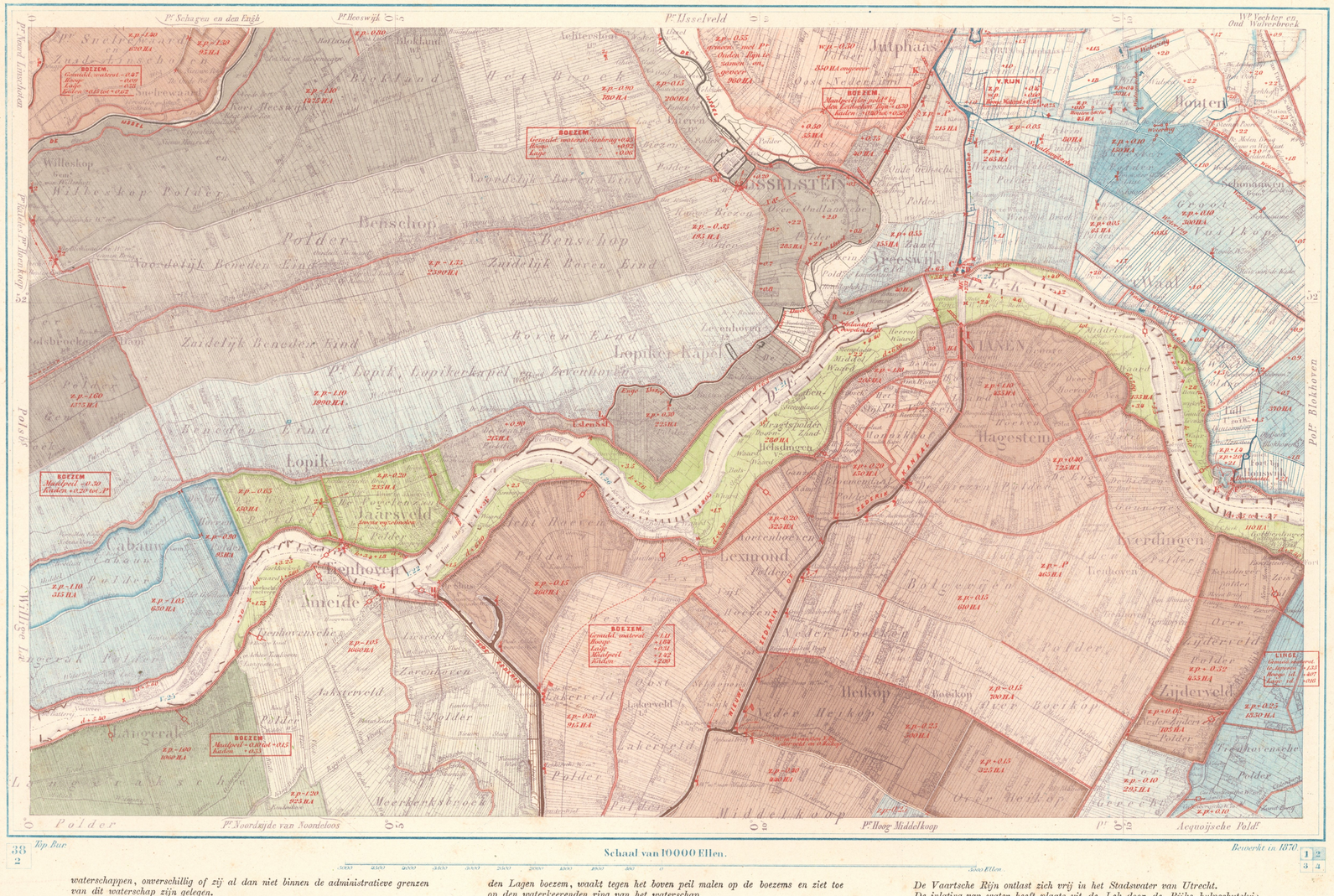

waterschappen, onverschillig of zij al dan niet binnen de administrative grenzen van dit waterschap zijn gelegen.

Het tegenwoordige reglement van bestuur is goedgekeurd bij Koninklijk besluit van 27 *Februarij* 1868, *n°.* 29.

Waterschap Houten.

Het waterschap Houten is ontstaan uit de vereeniging van de administratien:
» » » » *de binnenlandsche lasten van Houten,*
» » » » *Oudwulven,*
» » » » *Schonauwen, en de polderlasten van Houten.*

Het waterschap voert de schouwen over verschillende weteringen, kaden, wegen enz.

Het reglement van bestuur is goedgekeurd bij Koninklijk besluit van 19 *September* 1863, *n°.* 64.

Bestuur der Vijf polders onder IJsselstein.

De afzonderlijke waterschappen Broek en Lage Biezen, Neder-Oudland, Hooge Biezen, Over-Oudland en IJsselveld, alle onder IJsselstein gelegen, zijn onder één bestuur vereenigd bij reglement vastgesteld bij Koninklijk besluit van 27 *Januarij* 1868, *n°.* 79.

Reglement op het beheer der rivierpolders in de prov. Gelderland.

De verschillende hoofdwaterschappen (polderdistrikten) en afzonderlijke polders langs de rivieren in Gelderland gelegen, worden beheerscht door bovengenoemd reglement dat goedgekeurd is bij Koninklijk besluit van 3 *Sept.* 1856, *n°.* 111.

Polderdistrikt Culenborg.

De voornaamste werken die in onderhoud zijn bij dit distrikt zijn de dijken, wegen, bruggen, duikers, de hoofdweteringen, de middelen van bemaling en van lozing.

Waterschap van den Hoogen boezem achter Haastrecht.

De Waterschappen Lopik, Lopikerkapel en Zevenhoven, Vlist Westzijde, Vlist Oostzijde en Bonrepas, Willige Langerak, Cabauw en Zuid Zevender, Noord Zevender, Vijfhoeven en Agterpoort vormen te zamen het waterschap van den Hoogen boezem achter Haastrecht. Het bestuur zorgt uitsluitend voor het onderhoud van den Vlistboezem, regelt het peil, zoo van den Hoogen boezem als van den Lagen boezem, waakt tegen het boven peil malen op de boezems en ziet toe op den waterkeerenden ring van het waterschap.

Het reglement voor het waterschap is goedgekeurd bij Koninklijk besluit van 28 *Februarij* 1861, *n°.* 59.

Reglement op het beheer der Linge.

De wijze van beheer over de Linge heeft plaats volgens het reglement op het onderhoud der Linge en der daaraan verbonden algemeene watergangen, vastgesteld door Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland 15 *Julij* 1861, *n°.* 2, *goedgekeurd bij 's Konings besluit van* 16 *Februarij* 1865, *n°.* 36.

VERWIJZING.

Meerdere opgaven, onder anderen ook van de dijksbesturen, hunne inrigting en oorsprong, zijn te vinden in: »Register V, bevattende de beschrijving der peilschalen, hakkelbouten en andere verkennerken langs de rivieren den Neder-Rijn en de Lek van Pannerden tot Vreeswijk en Vianen en langs den Ouden-Rijn, met bijlagen"; uitgegeven van wege het Ministerie van Binnenlandsche Zaken (1850).

STROOMENDE WATEREN.

Vaartsche Rijn. (Schalkwijksche en andere weteringen.)

De gemiddelde waterstand van 1 *Mei tot* 1 *November, over de jaren* 1858—1867, *waargenomen te Vreeswijk, was* + 0.55.

De gemiddelde stand van 1 *November tot* 1 *Mei over dezelfde jaren was* + 0.65.

Buitengewone standen over die jaren waren:

25 *Januarij* 1867	+ 0.92.
24 *Julij* 1858	= *A.P.*

De gemiddelde waterstand van 1 *Nov. tot* 1 *Mei over dezelfde jaren was* + 0.55.

Het zomerpeil van den Vaartschen Rijn is + 0.47.

» *winterpeil* » » » » + 0.60.

De Vaartsche Rijn ontlast zich vrij in het Stadswater van Utrecht.

De inlating van water heeft plaats uit de Lek door de Rijks hulpschutsluis te Vreeswijk.

De straatweg langs den Vaartschen Rijn heeft een hoogte van + 2, *om in verband met de inundatiesluizen* a *in den Vaartschen Rijn,* b *in den Krommen Rijn, de militaire inundatiekaden en den straatweg naar Zeist, een waterkeering te vormen voor de achterliggende landen bij een doorbraak in den Lekdijk bovendams of bij militaire inundatie.*

De Linge.

De Linge ontvangt het water van nagenoeg het geheele gebied tusschen den Nederrijn of Lek en de Waal gelegen, voor zooveel Gelderland betreft, en van de Vijfheerenlanden, gedeeltelijk onmiddelijk, gedeeltelijk door tusschenkomst van den boezem van de Zederik.

Vroeger stroomde de Linge vrij door Gorinchem op de Merwe af, thans is de lozing bijna uitsluitend door het Steenenhoeksche kanaal.

Bij onvoldoende lozing op natuurlijken weg wordt het daar afgemalen op de Merwe door een stoomschepradmolen van 125 *p. k.*

Het kanaal wordt afgesloten van de Linge door de keer- en schutsluis bij Gorinchem als de Linge tot + 2.52 *geklommen is, en de toevoer wordt dan zoo geregeld dat dit peil niet overschreden wordt.*

Het verval van de Linge van de groote brug boven Zoelen tot de Asperensche sluizen, zijnde een afstand van 40390 *M., is bij een stand te Asperen van* + 0.60 *waargenomen te bedragen* 2.93 *M.; bij een stand te Asperen van* + 1 *was het verval* 2.10 *M.*

De gemiddelde waterstand over de jaren 1858—1867 *was:*

boven de Asperensche sluizen	1.38 + *A.P.*
aan den Arkelschen Dam	1.40 + *A.P.*

De hoogste en laagste standen over die jaren waren:

boven de Asperensche sluizen	16 *Febr.* 1867 . . .	4.07 + *A.P.*
	17 *Nov.* 1858 . . .	0.16 + *A.P.*
aan den Arkelschen Dam . .	17 *Febr.* 1867 . . .	4.09 + *A.P.*
	16 *Nov.* 1858 . . .	0.28 + *A.P.*

TOELICHTING.

De polders op de kaart hebben de kleur van den boezem of het stroomende water, waarop zij uitwateren, in verschillende tinten.

Polders, door een bies van donkerder tint omgeven, brengen het water niet regtstreeks op den boezem, maar eerst op een anderen polder, of op een gemeenschappelijken binnenboezem. De alzoo bij elkander behoorende polders hebben gelijke tint.

Hooge gronden, boezem- en vlietlanden zijn niet gekleurd.

De afwatering van hooge gronden, voor zoover die op het terrein nog door greppels, door de helling van den grond of door andere kennelijke middelen zigtbaar is, is aangeduid op de kaart door die gronden te omgeven met een bies van de kleur van den boezem of het stroomende water waarop zij afwateren.

Door stroomende wateren worden verstaan die wateren, welke steeds een verhang in denzelfden zin vertoonen.

Regtstreeks op rivieren uitwaterende voorboezems hebben de kleur, die gedacht kan worden aan de zee en rivieren als algemeene boezem te zijn gegeven.

Voorboezems van molens, al zijn zij ook door een sluis-je met wachtdeur van den boezem gescheiden, zijn voorgesteld als tot dien boezem behoorende.

Molensluisjes en inlaatduikers zijn niet in het rood aangegeven, uitgezonderd die welke in rivierdijken zijn gelegen.

Tot meer duidelijke aanwijzing van de boezems en stroomende wateren zijn daarbij de benamingen in het rood gesteld.

VERKLARING DER TEEKENS.

Schepradwatermolen.
Kleine watermolen.
Teeken ter onderscheiding van seinmolens.
Uitwateringsluis (U. sl.) } Sluizen, die U. sl. en S. sl. tevens zijn, of die tot een
Schutsluis (S. sl.) } ander doel dienen, zijn aangeweezen door het eerste teeken en nader omschreven.
Duiker onder door een waterleiding.
Peilschaal.
Peilmerksteen.
zp. Zomerpeil van polders.
wp Winterpeil van polders.
d+0.7 Dijkshoogte.
k+5.6 Kadehoogte.
Cijfers zonder voorafgaande letter geven terreinhoogten aan.
+20. Geringste diepte in decimeters van het vaarwater over een rivierdijk onder middelbare eb.
V.25 Aangenomen middelbare eb, zijnde die over de zomermaanden der jaren 1851—1860.
M.E.
Rivierdijk gedeeltelijk kunstmatig verdedigd.
Straat-, grind-, schulpwegen, enz.
Spoorwegen.

De grootte der polders is gegeven in Hectaren, *volgens meting op de kaart. Getallen, met het teeken + of — er voor geplaatst, geven hoogten aan in meters boven of beneden Amsterdamsch peil (A.P.)*

BOEZEMS.

Kleur van de regtstreeks op de rivieren uitwaterende polders of voorboezems. (Veronderstelde kleur van de zee en rivieren.)

Boezem van Woerden.
(*Zie Gorinchem* 1.)

De gemiddelde waterstand van Rijnlandsboezem, over de tien jaren 1858—1867, *waargenomen aan de peilschaal te Oudewetering, was —* 0.53.

Boezem van den Heycop of Lange Vliet.

Oppervlakte der polders die op den boezem afwateren
bezuiden den Leydschen Rijn 2235 *HA.*
benoorden » » » 2005 HA.

Boezemland en hooge gronden 450 *HA ongeveer.*

Het maalpeil van de molens bezuiden den Rijn, die op den boezem uitslaan, is + 0.30; *dat van de andere molens* + 0.15.

De kaden langs den boezem hebben een hoogte van + 0.40 *tot* 0.50.

De boezem ontlast zich op de Vecht door de schutsluis in de Kerkvaart te Breukelen, door de uitwateringsluis in den Heycop en door die in de Stadswetering bij Nieuwersluis.

Gemiddelde waterstand van den Vechtboezem te Utrecht, over de 10 *jaren* 1858—1867 — 0.21.

Gekanaliseerde Hollandsche IJssel.

De IJssel, vroeger een vrij afstroomende rivier, is in 1854—1862 *gekanaliseerd door het leggen van een afsluitdijk met een schut- en uitwateringsluis even boven Gouda, het doen van de noodige verdiepingen en verruimingen enz.*

Oppervlakte van de polders, die op den boezem afwateren, 10000 *HA. ongeveer.*

De gemiddelde waterstand in het jaar 1867 *was:*

aan de Geinbrug	+ 0.45.
» » *schutsluis bij Gouda*	+ 0.39.
» » » *aan den Doorslag over de jaren* 1865—1867.	+ 0.40.

De hoogste en laagste standen over dien tijd waren:

aan den Doorslag	+ 0.93 *in Januarij* 1867.
	— 0.05 *in Januarij* 1865.
aan de Geinbrug	+ 0.92 *in Februarij.*
	+ 0.06 *in Mei.*

De boezem ontlast zich door de sluis te Gouda op het open gedeelte van den IJssel en wordt aldaar, zoo noodig door inlating van water, zooveel mogelijk op een stand van + 0.30 *gehouden.*

Bij droog weder wordt er door den duiker aan het Klaphek water ingelaten tot een hoogte van + 0.54.

Boezem van de Vlist.

De boezem is groot ongeveer 22 *HA. Oppervlakte van de polders, die op den boezem afwateren, ongeveer* 4865 *HA. Het maalpeil is —* 0.30. *De kaden hebben een hoogte van —* 0.20 *à A.P. De boezem wordt afgemalen door zeven schepradmolens op een hoogen boezem, welke door* 2 *sluizen op den Gekanaliseerden Hollandschen IJssel loost.*

De Hooge boezem is groot 44 *HA.; het maalpeil is* + 0.77.

Het inlaten van water in den boezem heeft plaats als de verschillende polders op de Vlist uitmalende, onder zomerpeil zijn, te Haastrecht door de zoogenaamde Haveensluis en te Schoonhoven door een duiker, liggende in den Singel.

Boezem van den Overwaard.
(*Zie Gorinchem* 1.)

Boezem van de Zederik.

Oppervlakte van den boezem ongevoor 70 *HA. Oppervlakte van de polders, die er hun water op brengen,* 7300 *HA. Oppervlakte der vlietlanden* 97 *HA.*

De gemiddelde stand over de jaren 1858—1867, *waargenomen aan den Arkelschen Dam, was:* 1.11 + *A.P.*

Hoogste en laagste standen van den boezem over die jaren aan den Arkelschen Dam:

12 *Februarij* 1860	1.84 + *A.P.*
25 *December* 1864	0.31 + *A.P.*

Het maalpeil is + 1.42. *De kaden hebben een hoogte van* + 2.

De boezem heeft voor regtstreeksche ontlasting een sluis op de Lek te Ameide en één op de Linge aan den Arkelschen Dam. Bij onvoldoende lozing op natuurlijken weg wordt de boezem afgemalen op de Linge door het stoomgemaal aan den Arkelschen Dam. De inlating van water heeft plaats door de sluis te Vianen of aan den Arkelschen Dam.

Het gedeelte genaamd de Oude Zederik werd vroeger bij hooge standen van den boezem afgesloten door de sluis te Meerkerk. Sinds de kaden verhoogd zijn geschiedt het alleen voor het maaijen van de Vlietlanden.

STROOMENDE WATEREN.

Vaartsche Rijn. (Schalkwijksche en andere weteringen.)
(*Zie hieronder.*)

De Linge.
(*Zie hieronder.*)

De Kromme Rijn.
(*Zie Utrecht* 4.)

BUITENWATERSTANDEN.

de Lek.

Vreeswijk De gemiddelde stand over de 10 *jaren* 1858—1867 *was* + 2.31.

De hoogste en laagste standen over die jaren waren:

8 *Febr.* 1862. . . . + 5.67.	3 *Jan.* 1865 . . . . + 0.42.

Jaarsveld. De gemiddelde stand over de jaren 1867—1869 *was:*

vloed . . . . . + 1.97.	*eb* . . . . . + 1.83.

De hoogste en laagste standen over die jaren waren:

15 *Febr.* 1867. . . . + 4.97.	22 *Sept.* 1868. . . . + 0.61.

Schoonhoven. De gemiddelde stand over de jaren 1858—1867 *was:*

vloed . . . . . + 1.30.	*eb* . . . . . + 0.72.

Krimpen. De gemiddelde stand over de jaren 1858—1867 *was:*

vloed . . . . . + 1.09.	*eb* . . . . . + 0.12.

de IJssel.

Gouda. De gemiddelde stand over de jaren 1858—1867 *was:*

vloed . . . . . + 1.06.	*eb* . . . . . — 0.23.